

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
А288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV
А288 Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.
ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025
ISBN 978—966—419—456—0

2. Morice v. France, no. 29369/10, ECHR 2015. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-154265> (дата звернення: 23.10.2025).
3. Mihalache v. Romania, no. 54012/10, ECHR 2019. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-194800> (дата звернення: 23.10.2025).
4. Campbell v. the United Kingdom, no. 13590/88, ECHR 1992. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57758> (дата звернення: 23.10.2025).
5. S. v. Switzerland, no. 12629/87, ECHR 1991. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57686> (дата звернення: 23.10.2025).
6. Niculescu v. Romania, no. 25333/03, ECHR 2011. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-103709> (дата звернення: 23.10.2025).
7. Salduz v. Turkey, no. 36391/02, ECHR 2008. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-89893> (дата звернення: 23.10.2025).
8. Stefanov v. Bulgaria, no. 49037/99, ECHR 2008. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-84978> (дата звернення: 23.10.2025).
9. Volokhy v. Ukraine, no. 23543/02, ECHR 2006. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72338> (дата звернення: 23.10.2025).
10. Romanov v. Ukraine, no. 55331/18, ECHR 2021. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210453> (дата звернення: 23.10.2025).

Мозгальов В. Ю.

аспірант кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ
ПРАВ АДВОКАТІВ У СФЕРІ ОБІГУ ЦИВІЛЬНОЇ ЗБРОЇ**

Створення адекватних та дієвих умов для діяльності адвокатури та забезпечення дотримання гарантій адвокатської діяльності є одним із важливіших завдань кожної демократичної держави.

Професійні права, честь і гідність адвоката гарантуються та охороняються Конституцією України, цим Законом та іншими законами, зокрема, крім іншого: адвокату гарантується рівність прав з іншими учасниками провадження, життя, здоров'я, честь і гідність адвоката та членів його сім'ї, їх майно перебуває під охороною держави, а посягання на них тягнуть відповідальність, передбачену законом; адвокату гарантується право на забезпечення безпеки під час участі у кримінальному судочинстві в порядку, встановленому законом [1].

Проте при існуючій системі гарантій адвокатської діяльності, можливості адвокатів у сфері придбання та застосування зброї в нашій державі залишаються недостатньо врегульованими та такими, що потребують реформування. Спроба вирішити вказане питання була реалізована в межах загального питання про прийняття профільно-

го закону про право на цивільну вогнепальну зброю. Так, вказаний проект було прийнято за основу із скороченням строку підготовки за один день до повномасштабної війни проти нашої держави, а саме 23.02.2022 [2].

Із пояснювальної записки до проекту Закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення дотримання гарантій адвокатської діяльності за № 12320 [3], який було прийнято Верховною Радою України 16.07.2025, та який досі очікує на підпис президента, вбачається наступне. Існує проблема порушення гарантій адвокатської діяльності, зокрема заборони ототожнення адвоката з клієнтом, що пов'язано, із збільшенням кількості проваджень щодо правопорушень, передбачених кримінальним законодавством, пов'язаних зі збройною агресією РФ, а також розглядом судових справ щодо обмеження прав осіб, пов'язаних з державою агресором. Втручання в діяльність адвоката та інший вплив на нього у зв'язку із виконанням професійних обов'язків грубо порушує вимоги Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», суперечить міжнародним стандартам незалежності адвокатської професії в демократичній правовій державі, порушує гарантії незалежності адвокатської діяльності, гарантії кожного на професійну правничу допомогу та доступ до правосуддя, а також є тиском на адвокатів при виконанні ними своїх професійних обов'язків. Так, згідно з офіційною статистикою Офісу Генерального прокурора за 2022–2023 роки вбачається тенденція до збільшення зареєстрованих кримінальних проваджень за ст. 397 КК України [3].

Вказане знаходить своє відображення у Звіті Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності НААУ за I півріччя 2025 року [4] та у Звіті щодо ототожнення адвокатів з клієнтами на території України [5].

Наразі, чи не єдиним передбаченим законодавством способом для отримання права виключно на травматичну зброю для адвоката, як учасника кримінального судочинства є правова конструкція, яка ґрунтується на Наказі МВС України № 379 дск від 13.06.2000 [6], Законі України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві». Вказана конструкція не є такою, що відповідає чинній проблематиці за цим питанням, та потребує оперативного реформування [7].

Спроби вирішити наявну проблематику були зроблені у проекті Закону про внесення зміни до статті 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» щодо гарантій адвокатської діяльності № 4612 від 19.01.2021 [8], та у проекті Закону про право на цивільну вогнепальну зброю № 5708 від 25.06.2021 [2], які включено до порядку

денного Верховною Радою України за № 4586-IX від 03.09.2025, але, нажаль, наразі не розглянуті у першому та другому читанні відповідно.

З огляду на вищевикладене, цікавим видається зарубіжний досвід у забезпеченні та реалізації прав адвокатів у сфері обігу цивільної зброї.

Слід зазначити, що прямі закони чи нормативно-правові акти, які автоматично дають адвокату право носити/придбавати зброю за його професією, — рідкість. Частіше у національних законодавствах передбачено переліки професій, яким легше отримати професійні дозволи (наприклад Філіппіни), чи «професійні»/службові дозволи для посад (наприклад у США, саме на рівні окремого штату), або індивідуальні винятки, які видає відповідна посадова особа за наявності реальної загрози. Тим не менш, проаналізувавши чинний міжнародний досвід можна зробити акценти на наступних державках.

У Філіппінах, відповідно до профільного Закону про зброю «Republic Act No.10591 (Comprehensive Firearms and Ammunition Regulation Act)» [9], встановлено Permit to Carry Firearms Outside of Residence (PTCFOR) (дозвіл на носіння зброї не за місцем мешкання). Для деяких професій (включно з адвокатами/членами палати адвокатів у практиці та судовій практиці), що є підставою для отримання PTCFOR при наявності загрози. В даному випадку застосовується схожа з Україною модель, але вона стосується цивільної зброї в цілому, а не травматичної зброї, і передбачена саме Законом, а не наказом МВС, як в Україні.

Прикладом саме професійного доступу до права на зброю можна також вважати законодавчий підхід у штаті Айова США із відповідним Законом про зброю «Iowa Code §724.6 — «professional permit to carry weapons» [10], де дозвіл на носіння зброї пов'язаний із належністю особи до певної професії (адвокати, прокуратури). Такий дозвіл має умови (де/коли можна носити зброю). Водночас слід зазначити, що підходи у цьому питанні відрізняються між штатами США.

Із досвіду ЄС можна привести Естонію. В Естонії «Estonian Weapons Act» (профільний закон про зброю) детально регулює категорії дозволів (придбання, носіння) [11]. Адвокатам автоматично право не надається, але при наявності обґрунтованої потреби (серйозна загроза) людина може добитися отримання дозволу відповідно до процедури, що за загальним правилом для адвокатів є більш вірогідним, при здійсненні їм професійної діяльності. Вказаний підхід також реалізовано у Великобританії, відповідно до профільного закону «Firearms Act» [12].

Досить цікавим та вартим уваги є актуальний досвід Бразилії, де поряд із профільним законом про зброю № 10.826 від 02.12.2003 року [13], на розгляді у парламенті перебуває законопроект, щодо надання саме адвокатам прямого права на придбання та носіння зброї, у осо-

блिवому порядку. Так, вказаний законопроект у квітні 2025 року було схвалено комітетом з громадської безпеки Сенату, а наразі він перебуває на розгляді у конституційному комітеті та комітеті з юстиції [14].

З огляду на вищевикладене, зважаючи на існуючу проблематику про відсутність профільного закону про зброю в Україні і беручи до уваги попередні спроби на законодавчому рівні вирішити питання, найбільш адекватним та сприйнятним виглядає варіант прийняття у другому читанні проекту Закону про право на цивільну вогнепальну зброю № 5708 [2], із урахуванням редакції альтернативного проекту 5708/1 [15], а саме: надання безумовного права адвокатам на придбання, зберігання та використання травматичної зброї, та одночасно надання права всім громадянам, які відповідають запропонованим вимогам набутти таке право починаючи з 25-річного віку.

Світовий досвід по праву адвокатів володіти та користуватися зброєю здебільшого йде по шляху саме передбачення широкого кола громадян на зброю. У зв'язку з цим, необхідність визначення особливого порядку для отримання такого дозволу саме адвокатами є неактуальною.

Список використаної літератури

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
2. Картка законопроекту про право на цивільну вогнепальну зброю URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27190>
3. Картка законопроекту про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення дотримання гарантій адвокатської діяльності. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/45435>
4. Звіт Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності НААУ за 1 півріччя 2025. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/publications/Звіт_Комітету_захисту_прав_адвокатів_та_гарантій_адвокатської_діяльності.pdf
5. Звіт Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності НААУ щодо ототожнення адвокатів з клієнтами на території України. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/publications/Zvit_ZPA.pdf
6. Про затвердження Тимчасової інструкції про порядок придбання, зберігання, обліку, використання та застосування пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів працівниками суду, правоохоронних органів та їх близькими родичами, а також особами, які беруть участь у кримінальному судочинстві, народними депутатами України, членами громад-

ських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовцями, крім тих, які проходять строкову військову службу, державними службовцями та журналістами: наказ МВС України від 13.06.2000 р. № 379 дск. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0696-00#Text>

7. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>
8. Пояснювальна записка до проекту Закону України «про внесення зміни до статті 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» щодо гарантій адвокатської діяльності». URL : <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/452525>
9. Закон № 10591 від 29.05.2013 URL: https://lawphil.net/statutes/repacts/ra2013/ra_10591_2013.html
10. IA Code § 724.6 (2014) (Кодекс Штату Айова, США). URL:https://law.justia.com/codes/iowa/2014/title-xvi/subtitle-1/chapter-724/section-724.6?utm_source=chatgpt.com
11. Weapons Act (Закон про зброю). URL:https://www.riigiteataja.ee/en/eli/504122014001/consolide?utm_source=chatgpt.com
12. Firearms Act 1968(Закон про зброю). URL:<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1968/27/contents>
13. Закон № 10.826 від 02.12.2003 року URL:https://www.planalto.gov.br/ccivil_03/leis/2003/L10.826.htm
14. Law authorizing all lawyers to carry firearms is close to being implemented. Стаття. Елісон Фітчер. 09.04.2025. URL: <https://en.clickpetroleoegas.com.br/lei-que-autoriza-porte-de-arma-de-fogo-a-todos-os-advogados-esta-perto-de-sair-do-papel-afch>
15. Картка законопроекту про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27343>

Науковий керівник: завідувач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», д. ю. н., професор, заслужений юрист України **Баканова Нана Мезенівна**

Секція 5
ЗАРУБІЖНИЙ І МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ
ТА ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ

Бірюкова А. М.

Конвенція про захист професії адвоката: європейський
стандарт гарантій адвокатської діяльності 533

Гвоздій В. А.

Захист професії адвоката: міжнародні стандарти та досвід
України 535

Вієру В.

Страйк адвокатів у Молдові проти липневих поправок
2025 року 541

Piot M.-P.

Lawyers' professional secrecy 554

Безега Т. М.

Впровадження електронної системи голосування та технологій
штучного інтелекту органами адвокатського самоврядування
в ряді країн світу 556

Кісліцина І. О.

Адвокатська етика та дисциплінарна відповідальність в Італії ... 559

Осинчук А. В.

Гарантії адвокатської діяльності у практиці Європейського
суду з прав людини 563

Мозгальов В. Ю.

Зарубіжний досвід забезпечення та реалізації прав адвокатів
у сфері обігу цивільної зброї 565

Nesterchuk I.

Free Legal Aid in Ukraine and the United States: a Comparative
Analysis 570

Kravchenko O.

General Characteristics of the Code of Conduct for Italian
Lawyers 572

Австісян К. К., Смирнова С. О.

Взаємодія національних органів адвокатського самоврядування
з міжнародними професійними асоціаціями як інструмент
зовнішнього захисту українських адвокатів 574